

ANTONII CAESARIS
 M A R T I A T H E R E S I A
 LIBER SEXTUS.

E postquam expediit Lanshutti e rebus, & hostis (1)
 Captivas acies justo cum milite cinctas
 Dimisit, quo Theresiae mandata juberent;
 Abripuit sese Laudon, ubi Glacia surgit.
 Surgit & haec eadem sublimi in vertice faxi:

Hoc & inaccessum est penitus, nam tramite recto,
 Haud secus ac oritur radix, sic desinit altum
 In caput, & nullos humeros, nullosque corymbos
 Exerit: & si quis natus quondam extitit illic,
 Hunc Borussiacus mox decollavit ad unguem
 Scalper, ut aequali rupes contendat amussi.
 Hanc super erigitur solidis arx condita muris,
 Excelsisque minis illam, pennisque coronat,
 Et munimentis geminis invicta superbit.
 Hanc alius nemo poterat sperare domandam
 Obsidio, assultu, gravida est quod frugibus, alto
 Indita quod saxo, & libella extracta fideli.
 Non modo diffusus sed eandem reddere Laudon
 Theresiae; senis quin expugnavit in horis.
 Quam contra tumulos eduxerat Harfius olim
 Ter quinos, stygias moles aptarat & illis:
 Harfius, in tali qui nulli est arte secundus,
 Obtinet at primas, laudes excedit & omnes.

Ex hujus regione arcis, pomoeria juxta,
 Edita surgebat turris, quae dicta sagitta,
 Quod similis forma, & triplici cuneata figura:
 Atque eadem telis, & multo milite foeta.
 Aggreditur Laudon illam, nec sanguine largo
 Occupat: occisis aliquot, plerique vacanti
 Se portae intrudunt hostes, quae condita rupis
 Sub pedibus, secumque metus, pariterque tumultus
 Invehitur: partim ergo stupet, partim expedit arma,
 Et pugnae accingit, partim contendit in arcem.
 Conspicit haec Laudon, captae de culmine turris,
 Illius aspectus siquidem tendebat in urbem:
 Nec finit, evadat, delataque utitur ansa.
 Pergit ad assultum, primoque invadit in urbem
 Impete: tum vero gliscit timor, occupat omnes,
 Omnibus armorum cura excidit, omnis ad arcem
 Tendit, & assimilis terror dominatur ibidem.
 Pars fociis aperire fores, pars claudere contra
 Hostibus incumbit. Rixas litemque diremit
 Protinus at Laudon, & magno robore portam
 Impulit obnixus, terraque affligit adaectam.
 Tum Borussiacis missus ruit Austrius intro;
 Dimittant & ut arma manu, jubet: ilicet arma
 Projiciunt, veniamque rogant, veniamque rogatam
 Pro vita exorant, pro libertate negatur.
 Sunt manicis addicta virum duo millia supra,
 Hosque super multos etiam ferrum hausit, & ignis.
 Quis poterit frugum omne genus libare canendo,
 Horrea rumpebant quae plurima plena? Quis omnes
 Armorum innumeras species? Tormenta reperta
 Sunt inibi centum molis majoris: & illa,
 A quibus exusta est nequidquam Ulmitia quondam.
Sunt

Sunt etiam totidem formae brevioris adepta;
 Argenti, cuiusque auri quoque copia multa:
 Omniaque haec Laudon senis lucratus in horis.
 Interea vero solers Fridericus, ut arcis (2)
 Obsidium istius solvat, prout Scipio quondam,
 Italia ut sospes fieret, Carthaginis urbem,
 Sic ille impetiit Dresdam, sed id alite laeva:
 Quippe, ut Praga prius, mox inde Ulmitia, flammis
 Sic sese indoluit laceram, non Dresda subactam.
 Rex ferme admovit turmas, pomoeria cepit,
 Moenia concussit, sparsitque incendia late,
 Affiliensque adiit; nequidquam at cuncta fuere.
 Excubuit semper, semperque infractus ubique
 Marquirus praesens: gravius discrimen ubi esset,
 Advolat huc idem: flammae grassantur in urbe,
 Est praesto extinctum, & medio versatur in igne.
 Hostis ad assaultum tendit, sub margine muri
 Adflat, & exacuit socios dictisque manue.
 Corpore nec tantum Borussi reppulit ausus,
 Ast animo, quando promissa ingentia temnit
 Polliciti veniam; liber prodiret ut urbe
 Miles, & arma ferens, & signa expansa per auras.
 Quin etiam obsessa vulgavit in urbe triumphos,
 Dum resonis cecinit lituis, quod Glacia capta.
 Promptior Austriacis sic confidentia turmis
 Crevit, & indigenis: & contra audacia fracta
 Est Borussiacis, & spes defloruit omnis.
 Denique Marquirus, quae fingi munera possunt,
 Quaeque vel optari, Dresdae tueretur ut urbem,
 Non tantum absolvit, consumpsit at omnia prorsus.
 Nec vero leviozem operam, juxtaque laborem (3)
 Impendit Vasquus: parili sudore vel ultro

Immaduit, parili vel pulvere fordidus ivit;
 Prodigus ut vitae quodvis discrimen obiret.
 Nec suus incassum cecidit labor: inde subortus.
 At sibi magnus honos, & Dresda est reddita sospes.
 Subsidium invexit siquidem, Borussus ut esset
 Viribus obnixus validis prohibere parantem:
 Sed frustra, & vacuis inglorius obstitit ausis.
 Armipotens ardor cunctorum in pectore porro (4)
 Est velut accensus: qualis sua cuique facultas,
 Sic totam exeruit, Borussi infringat ut iras.
 Sic illam explicuit mira virtute Riedis:
 Est hostem aggressus stantem pomaeria juxta,
 Assultusque adeo constans iteravit, & acer,
 Ut demum expulerit capta statione, viamque
 Straverit, atque alias acies induxerit urbi.
 Quo simul obtento, rursus lituique tubaeque
 Increpuere, viasque omnes obiere sonando
 Marquiri jussu populos animare volentis.
 Si reliqui proprias sunt nixi intendere partes,
 Quid non est Daunus? curis quibus ille pepercit? (5)
 Vel quid non oneris subiit, certique pericli,
 Cum properavit iter? turmas admovit ad urbem,
 Ingressusque fuit, flammam versatus & inter
 Exacuit, docuitque suos contemnere mortem:
 Et muros obiit praesens, lustravit & arces,
 Subsidia immisit mutilas explentia turmas:
 Idque parum: exermes veluti jam reddidit hostes:
 Cum fuit obsidio sublata Ulmitia quondam;
 Nunc & id incubuit. Classis properabat in Albis
 Adverso fluvio, cui quadraginta carinae
 Frugibus omnigenis, variis onerata vel armis.
 Dejiciat pessum naves, uratve, Riedi (6)

Impo-

Imposuit Daunus, proprii si reddere juris
 Copia nulla foret. Volat ilicet arduus heros:
 Et partim illarum, Cereris queis multa facultas,
 Occupat; & partim, fuerat queis sarcina foenum,
 Dedit immixtis flammis: queis condita tela,
 Scandit, & ad fluvii ripam compellit adeptas.
 Mox partem ejusdem classis, quae pone secuta, (7)
 Dum fortes ageret Sclavos, fortissimus ipse
 Invadit Dinhoffus, eamque ibi sistere cogit;
 Arbitriique sui reddit, sive ignis, & undae.
 Tum validam invadit turrim, cui copia multa
 Pulveris inferni, subigit: productus apricos
 Pulvis & in campos, abiit succensus in auras.
 Hae postquam incensae, pessum vel iere carinae,
 Tunc sua Borusso spes usta exaruit, & tunc
 Dresdae expugnandae spes versa obmutuit undis.
 Hinc excedendum quoniam sibi, victor abire
 Si minime potuit, discedere nescit inultus;
 Vindictaeque cupit monumenta relinquere Dresdae.
 Diluvies flammaram ingens ideo ingruit urbi;
 Hinc conflagrata, & rapido confedit in igne
 Maxima pars ejus, cum debacchatur ubique,
 Et cum Vulcanus laxis spatatur habenis.
 Exitus hic Pragae quondam fuit, exitus idem
 Accidit Ulmitiae, fortita & denique Dresda est.
 Postquam Borussus, qua flamma excanduit irae,
 In Dresdam exeruit, prope totam involvit & igne,
 Quod spes incassum, totus labor irritus isset,
 Est sibi decretum evulsis excedere signis.
 At recte ut caveat, ne terga incurreret hostis,
 Concubia sub nocte movet, seque abripit illinc,
 Extrahere exoptans tempus, pugnaeque pericla.

At

At suberat Dauno longe sententia dispar. (8)
 Ante nives camposque gelu quam vestiat, ante
 Frondibus exutis pauper canescat & arbor,
 Stat conferre manum, & summum certamen inire.
 Propterea insequitur semper post terga; latusque
 Lacyus hinc dextrum, Laudon petit inde finistrum.
 Progreditur juxta lento pede Bekius hostem,
 Ut terga invadat, cum pugnae efferbuit ardor:
 Si vero acciderit, fusus Borussus ut esset,
 Objiciat sese, frontemque incurrere possit,
 Dum reliquae turmae caedunt frontemque latusque.
 Rem nunquam melius poterat disponere Daunus;
 Exitus ut tandem felix accederet, utque
 Sic debellatum, fractus Borussus & esset,
 Jamque aderat veneranda dies, qua fulgida Mater
 Auxilii, vallem gemitus, desertaque linquens,
 Dilectoque innixa suo, convexa petebat
 Alta poli, reliquas supra sublimia sedes,
 Coelicolis nullis, mortali adeunda nec ulli.
 Aligerae occurrunt acies nono agmine densae,
 Et buxo impellunt chordas, & carmine chordas
 Excipiunt, festumque canunt paeana supernae
 Reginae Dominaeque suae; laetantur & omnes
 Unanimes decorique decus, quod & addita Coelo
 Gloria, quod Coelo Coelum formosius adsit.
 Tum veterum series duxit sese obvia Patrum,
 Regia regali fata quorum a sanguine Virgo;
 Gratanturque sibi, gaudent, laetantur & illi.
 Ergo quod aethereis festum celebratur in oris,
 Hoc etiam ut nostro Daunus celebraret in orbe,
 Et simul efficeret, recolat suus hostis id una,
 Tympanaque incussis pulsentur utrinque bacillis;
 Cornua-

Cornuaque, lituique, tubaeque, & martia moles
 Plurima festivo reboent per inane fragore:
 Est sibi decretum summa decernere pugna.
 Exitus ut vero felix contingat eidem, (9)
 Et sedem ducibus cunctis addixit, & horam,
 Ut moveant, teneant decreto & tempore. Primus
 Occupat hic sedem Laudon, praevertit & horam,
 Et sese accingit facinus praestare, quod olim
 Praestiterat, quod semper erit praestare paratus.
 Id simul exhibeat, nulla est sibi vivere cura.
 Illius admonitu juga Wolferstorffus adivit,
 Hockiren queis nomen inest: se jungat ut ipsi,
 Mox Laudon ingressus iter: maturius autem,
 Qua potis, id praestat, Borusso ignarus ut iret.
 Ergo movet laetus, secum laeta agmina ducit,
 Oceano postquam Phoebus caput abdidit undis,
 Aemula Cymmeriis & nox egressa cavernis
 Occuluit terras piceae caligine pallae.
 Interea vero, quo nulla sagacior aetas, (10)
 Rex Borussiades sub eodem tempore noctis
 Excubias solitas, praecursoresque reliquit
 Lignitii in castris, atque agmina caetera secum
 Abripuit, carpitque viam festinus, inire
 Occupet ut princeps, Laudon quae claustra petebat.
 Quod vero peteret, quidam sibi prodidit ante,
 Austriadum a castris qui clandestinus abivit.
 Ergo ubi mox Laudon fauces devenit ad arctas,
 Quas sibi delatum est a certo auctore teneri
 Ab gemina Hussaridum turma, peditumque maniplo,
 Imperat hos contra propere contendere. Jussus
 Ut primum invexit se Nevendorffus, abegit
 A capta statione procul, flexusque malignos

Occupat: insequitur Laudon, montesque propinquos
 Strenuus ascendit; cum vero evasit, eosdem
 A Boruffiacis equitum peditumque catervis
 Suspicit obtectos, Mavortis & undique moles.
 Horruerint alii, & gelida formidine sanguis
 Haeserit in venis, sensu tamen ille timoris
 Haud minimo tactus, contra irritatus ad iras;
 Versus & ad focios robusta ita voce locutus.
 Et decori vertet nostro, & pugnare necessum est.
 Ut virtutis opus, si quinque invaserit unus,
 Sic virtutis honos, si quinque ejecerit unus.
 Ista evadendi ratio modo suppetit; ista
 Et monet, & cogit pugnam miscere negantes.
 Si fugimus, profugos illi, mora nulla, sequentur,
 Et numero plures armorum indagine cingent.
 Quam tergum, malim ipse libens mea pectora caedant.
 Haec quoque si menti sedeat sententia, mecum
 Tendite; victoresne erimus, vincamur an ulti,
 Nil refert, modo noster honor, modo gloria constet.
 Dixerat: assensus velut ore erupit ab uno.
 Quae te, nos omnes maneat fors aequa, rogamus:
 Quippe mori tecum vita est acceptius ipsa:
 Te sine vita foret diuturnae mortis imago.
 Sic etiam juxta cryptas, & inania saxa
 Aera si quisquam feriat clamoribus, echo
 Excipit offensas voces, lateque remittit,
 Ingeminantque repercussae, rupesque resultant.
 Post dicta invadit fervor mavortius omnes,
 Insculptusque genis oculisque micantibus ardet.
 Tum passim auditur murmur, quale assolet esse,
 Cum maris unda subit scopulos, vacuisque remugit.
 Promovere pedem, passu incubuere citato;

Effu-

Effudere pilas plusquam vice simplice, ferrum
 Audaci strinxere manu; plus vulnera centum
 Influxere: stupet pubes Boruffa, putatque
 Tot furias Erebi, quot tendere conspicit hostes.
 Haud mora fit: captos montes quasi iussa relinquit:
 Caetera quin praeter, plus septuaginta curules
 Deseruit moles, valles & tendit ad imas.
 Quos tamen insequitur, campis & adeptus apertis
 Aufriadum festinus eques, rapidamque machaeram
 Incutit, infringitque iterum, multosque trucidat,
 Qui numero fuerunt geminae legionis ad instar.
 His igitur partim expulsis, partimque peremptis, (11)
 In juga tum Laudon gaudenti pectore fertur:
 Tristis at aspectus discussit gaudia; nullos
 Degeneres sensus excelso in corde sed edit.
 Unica cura subest acies subducere cladi.
 Dum Boruffiacus quod sese exercitus alas
 Explicet in geminas, cernit, coniectat & inde,
 Quod velit Aufriacas turmas complexus obire;
 Scilicet ut cladem regerat, quam rettulit olim,
 Agmina Foquetti quando deleta fuere.
 Id tamen haud vidit, montis dum culmen adiret;
 Nam nebula oppositos late contexerat agros.
 Illa ubi disiecta est ventis, tunc hostis apertus.
 Quid nunc, quid Laudon? Minime despondet: at idem,
 Qui fuit ante, modo est. Acies ne prima tot hostis
 Obruta sit jaculis, penitusque attrita, propinquis
 Subsidiis iussit, socios fulcire labantes
 Ut properent. Adsunt praesto. Quo denique facto,
 Tum Boruffiadum totis cum viribus auctis
 Contrahitur pugna, & parvo pro tempore saevit.
 Bis ruit assultu, & toties fugit hostis abactus.

Definat in certam sed ne res denique cladem,
 Confilii duxit Laudon excedere, magnum
 Dum numerum haud posset parvo tolerare suorum.
 Accidere id potuit seclis ferme ante peractis,
 Exitit in forti virtus cum bellica dextra,
 Nec procul ingruerent bolides, nec plumbea tela.
 Quas contra infernas nihil impenetrabile pestes
 Tempore praesenti, quo plumbum infestius aere,
 Cui non Alcides, non obuius iret Achilles;
 Exigua quin glande foret trajectus uterque:
 Et gemat, a segni fuerit quod milite caesus,
 Qui tot monstra manu, tot straverat agmina victor.
 His argumentis Laudon ubi ductus, abire
 Decrevit, iussaeque tubae cecinere receptum:
 Ut quod non poterat numero praestare minori,
 Ingenio praestare loci sibi copia fiat.
 Inuius ascensu collis, tergoque supino
 Surgebat non inde procul. Jubet, agmen ut illuc
 Contendat pugnamque ferens, raptimque facessens;
 Et secum evolvat non parva tonitrua belli.
 Huc ubi deventum est, eadem vertuntur in hostes,
 Ictibus & primis pavidos excedere cogunt.
 Tum reliquos Laudon socios ire ordine cogit:
 Extremus porro agmen agit, vertitque subinde
 Ardentes oculos visum, Borussus an instet,
 Cedentesque velit penitus delere catervas.
 Certus & ipse, suus miles quoque certus ibidem
 Ante mori, quam velle fugam consciscere turpem.
 Sed quoniam urgebat nullus, Borussus & aequae
 Haud animi nimium laetus, regressus abibat;
 Agmine pacato Laudon ideo inde recessit.
 E sociis idem defunctos lumine vitae

Mille & quingentos oculis humentibus urfit:
 Indoluit plures aut ferro, aut ignibus ictos.
 Non adeo gemuit, numerus quod major utrisque
 Per juga palantes, saltusque abiere propinquos;
 Quandoquidem reduces omnes ad signa revisit.
 Quot contra e fociis flerit Boruffus ademptos,
 In dubio est nobis: certum, primo impete Laudon
 Quod procul ejecit captis e montibus omnes,
 Et modica non strage jugis mutilavit abactos,
 Abstulit & moles plus sexaginta curules,
 Deferuit quas inde: minus deserta fuere,
 At secum evexit duodena insignia belli.
 Idque palam est pariter, cum primum exercitus ingens
 Irruit, Austriacosque semel, rursusque petivit,
 Quod semel, & rursus fuerit cum caede repulsus.
 Id bene compertum. Quid porro externa tabella
 Venditat, inficior. Centum forte illa recenset
 Seu casu extinctos, tenui seu vulnere laesos.
 Scilicet Austriacis fuerat modo plumbeus ensis;
 Et Boruffiacis solido ex adamante rigebat:
 Scilicet Austriaci fragiles sparsere juglandes;
 Et Boruffiaci glandes ex aere recocto.
 Quod reliquum est, Laudon facto laudandus utroque,
 Seu quia contraxit pugnam, detrectat & inde.
 Contraxit, spes esse sibi quia visa triumphii:
 Detrectat, quia cladis erat spes multa timenda;
 Therésiae & magnae parsit quia seque, suosque
 In lucrum illius cupidos discrimen obire,
 Quo fuerat conspecta sibi spes aequa, metusque;
 Sanguinis & dubii pretio redimendus uterque.
 Laudonis laudent alii prisca inclyta facta;
 Quod juxta Hockiren montes evasit in altos,

Sicut

Sicut inaccessos, tectos ita noctis ab umbra,
 Hostibus ignotus, multis nec cognitus ante,
 Quam mortem intulerit, quod & inde a vertice montis
 In planum exiit, clades & cladibus auxit:
 Quodque ubi se junxit Russis, viditque labantes,
 Restituit; palmae certos & contudit hostes.
 Quodque ubi Lanshutti ducibus claustra invia multis
 Obvia non tantum, sed operta a sanguinis amne
 Reddidit; infensasque acies delevit ibidem.
 Omne quidem facinus meruit praeconia multa:
 Hoc tamen, hoc unum praeconia quaelibet ultra est.
 Tunc ubi pugnavit, miles pugnavit & una
 Hostibus aequalis: nunc porro haud nomine solo,
 Sed Gedeon factis; siquidem vix millia dena
 Duxit, & opposuit plus quinquaginta virorum
 Millibus; & quamquam haud victor, sed sospes abivit.
 Quam prius emeruit, turmis communis habenda est:
 Ingenii laus ista sui, virtutis & una.
 Ingerere huic laudum cumulos vellem ipse; minorque (12)
 Est opus ut taceam: magnae laus detrahet impar.
 Nam quid ego? Laudum Laudonis summa putanda,
 Theresiae sacris digitis descripta tabella,
 Atque eadem cunctas inter recitanda phalanges.
 Dulce caput Laudon; mihi quamquam infausta recurrit
 Illa dies, qua Virgo Parens evasit ad astra;
 Est hosti infesto quoniam delata facultas,
 Ut pugnam effugeret, belli quae meta fuisset,
 Inque tuas acies se plurimus intulit erga
 Breslaviam straturus iter, qua viribus una
 Collectis Russos nostris fecerneret armis;
 Hic tamen infelix casus nil detrahit altae
 Virtuti, laudique tuae, meritisque ducumque,

Mili-

Militis & reliqui: quae fulgida quisquis adeptus,
 Auspicio conferta tuo quibus ultima pugna est.
 Quin laudem es meritus, quod iussa impleris ad unguem
 Atque ubi res cecidit, quod rectam acceperis ansam,
 Judiciiue acies quod rara exerta cavendo.
 Crede mihi, nunquam ista mea de mente recedent,
 Saepe sed occurrent iusto recolenda favore.
 Attulit & nostro multum solaminis, atque
 Laetitiae cordi virtus generosa ducumque,
 Militis & cuncti, verbis aperire disertis
 Es mihi quod nixus tu iudex, testis, & index.
 Excedetque animo nunquam par reddere gestis.
 Sit tibi compertum, quod nostra haec grata voluntas
 Agminibus vulganda tuis. Mea maxima porro
 Spes est freta Deo, quod copia fiet in anno
 Vertenti, ut pateat, numerus quod vicerit hostis,
 Bellica non virtus; totusque id noverit Orbis,
 Vos ubi pro merito plene conspexerit ultos.
 Id reliquum, velut ipsa tui sum certa vigentis
 Ingenii, curae, studii; sis certus & aequae,
 Obsequiis addicta tuis quod grata manebo.
 In cunctas acies postquam sententia Matris
 Austriacae recitata, & hiulcis auribus hausta;
 Tunc passim exiluire; & io! cecinere, triumphe!
 Alter in alterius totus ruit oscula; currit
 Alter in amplexum alterius: qui faucibus, & qui
 Illa vix ducit, fusi meminisse cruoris
 Perneget, enormes & suscepisse labores.
 Sed gaudent utrique: furor subit; impetus ire est
 In Borussiacos, & toto incumbere nisu:
 Ac reliquum in venis quod sanguinis extat, & imis
 Roboris in nervis, studium est impendere rursus,

Ut

Ut Dominae obsequio possint servire benignae.
 Ac prope seditio nata est, serpitque tumultus,
 Quem modo Laudonis nutus, reverentia vultus
 Cogit in officio, monuitque exquirere votis,
 Quod nequeunt opera, donec nova copia fiat.
 Austriadum hi sensus; dispar sententia Regis (13)
 At Borussiadae est, alio qui laetus abivit,
 Et sibi qui visus merito cumulandus honore;
 Quod capiti instantem non solum avertere cladem
 Evaluit, verum multam rejecit in hostes.
 Hinc veritus, properet ne terga invadere Daunus,
 Officio functus se protinus inde recepit.
 Hunc Daunus, res umbra velut sectatur euntes,
 Urget: & appositum postquam sortitus uterque
 Ingenium campi, castra e regione locarunt.
 Oppida at ad laevum cornu quia bina jacebant,
 Utraque & Arndorffi Germano nomine dicta,
 Haec Borussiades contra properavit, ut alam
 Latius extendat. Daunus praevertit eundem,
 Ut sibi solemne est: & Bekius illa tueri
 Missus adest praesto. Res ergo erupit ad arma.
 E Borussiacis haud contemnenda caterva
 Protinus invadit, denas evolvit & illuc
 Ignivomas moles. Acies generosa volonum
 Intus erat custos, quos fida Silesia legit.
 Strenuus invadit pagos Borussus: at horum
 Pro numero turmas submittit Bekius aequas
 Tres pilanorum mox inde adjecit iisdem
 Dauniades: parva totum certamen ut esset
 A pugna exortum, renuit Borussus inire
 Id tamen, & signis recipit sese inde revulsis;
 Integer haud vero, numerus nam major ademptus

Pars duplo jacuit, quam caesa Silesica pubes.
 Tres horas etenim tenuit pugna aspera, semper
 Affiduis flammis, atque imbre extracta pilarum,
 Quae erat objectus facie Borussus aperta.
 Sed lateat ne nomen, opem qui rite tulerunt,
 Adjiciam, gratumque sibi reor esse futurum.
 Bekiadae jussu properat castella, tueri,
 Militiae vigor ille, ducum flos ille, Riedis.
 Is Warasinos, genus intractabile ferro
 Infigendo aciem caesim, non cuspidem punctim
 Ducit: & adventus frustra non accidit horum:
 Namque Silesiaci Borussis enixius urgent.
 His ubi pilanos junxit Normandus, in ipso
 Nomine qui praefert, quam claudit pectore belli
 Virtutem exhibitam vario discrimine: quippe
 Arctoium vox illa virum de germine cantat:
 Insignesque viri sunt creti e germine tali.
 Inde Silesiacis porro cura excidit omnis,
 Ut vim propulserint; vim vero inferre cupido est.
 Profiliunt extra muros, feriuntque, necantque,
 Quot renuunt hostes pedibus committere vitam;
 Quotque manu tentant aliis consciscere mortem.
 Ast ego quid studui tenues edicere pugnas? (14)
 Nec propero, ut referam longe magis inclyta gesta?
 Avocor his, totoque libens contendere laetor
 Corde, Zuipriccus Princeps unde avocat: ille
 Saxoniae assertor, gentis pacator ab hostis
 Servitio extortae, vindex & Regis avito
 E folio ejecti, numerosae proles ut ultor,
 Ex urbis latebris addictae ita Martis arenae:
 Et Wittembergus me Princeps allicit aequae,
 Auspiciis cujus, cujus victricibus armis

Saxonia afferta est, quivis exactus & hostis.
 Ille Zuipricco comitem se junxit, & una
 Haud paucas acies, contenduntque agmine recto
 Adversus Torcavum, hostes abigantur ut inde.
 Huc ubi deventum, cunctis e finibus illis
 Pellendus Borussus, eosque adduxerat Hiilsen;
 Et qui Torcavi juxta pomoeria latis
 Aggeribus fossisque acies obsepserat imis.
 Hasque Zuipricco est decretum expellere ductis
 Vel munimentis, sua munimenta vel inter
 Sternere: ut id vero ratione evinceret apta,
 Transmittat fluvium jussus Luzinskus ut Albim.
 Qui licet indignans geminis a pontibus ante
 Vincetus erat; pontisque caput servabat utrumque
 Haudquaquam spernenda manus, pugnaeque parata;
 Quam Luzinskiades ubi primum aggressus abegit.
 His procul exactis, tum Wittembergicus heros
 Ducit agens, fertique sibi vallaris honorem
 Ut rapiat, festinat iter: volat arduus, atque
 Primus it, & socios humeris tenus eminent inter:
 Inter ut annosas salices cupressus, & ulmos,
 Erigitur procera, & vertice deserit alto.
 Nec modo compactis membris & corpore surgit;
 At belli virtute suis sublimior extat:
 Hosque agit, auxilium nullus quia poscat ab ipsis,
 Verum, ut fulmineo quas palmas messuit ense,
 Communes reddat, quando sibi copia detur.
 At sua spes ejus votum frustrata fefellit.
 Qua parte invasit nam Wittembergius, hostis
 Territus aspectuque truci, gladioque minaci
 Sedulus in muros sese ilicet intulit urbis.
 Parte alia vero, quae longe dissita, sese

Obstinat; & jecit, jactos toleravit & ignes.
 Contudit audentes sed vero Haddichus, & egit
 Huffaridum turmas aliquas, impegit & actas
 In latus: hae parcent glandes torquere canali;
 At stringunt, alacres stricto abripiuntur & ense
 In Borussiacos, & eorum quotquot adeptae,
 Vi ferrum incutiunt valida, similique trucidant.
 Tum pavor in reliquos valuit, fuga possidet una:
 Atque ut consciscant, celeres urgentur, & urgent,
 Inque alios revoluti alii labuntur: & inde
 Supplex pars urbis, pars claustra invita petivit,
 Quae neque propositum semet, murosque tueri:
 Haud procul adversa sed porro erumpere porta,
 Adnexum cui pontis erat caput: atque ibi rursus
 Integer invaluit fugiendi, & strenuus ardor.
 Ergo abigunt, & abacti adigunt: respectus ibidem
 Nec comitum, nec cura ducum est: sua si quis in ora,
 Seu cadat in tergum, seu praecipitetur in amnem;
 Praetereunt, pedibusque terunt: modo cura salutis
 Est sibi cuique suae, consultum huic quisquis & optat.
 Idque Zuipriccus cum primum advertit, eodem
 Continuo vertit tormenta curulia, pontis
 Et caput extremum campos tangentis apricos
 Verberat, abruptumque in fragmina mille redegit:
 Quique ibi deprensi, rapidum volvuntur in amnem.
 Ac reliqui spectant tristes & litus, & urbem.
 Hanc adeunt spissi, & fuerat si copia, nollent:
 Haec quoniam sed nulla subest, cunctantur, & haerent;
 Rursus & inspiciunt, pars constet an integra pontis,
 Evasuri illac, muros & inire negantes.
 Ast ineunt tandem, secumque iniisse queruntur:
 Ante oculos siquidem manicae versantur, itemque

Ante oculos mentis, quae multa opprobria, quaeque
 Se contumeliae maneant, carcerque, laborque.
 Sic etiam in somnis dum saxum ascendimus altum
 Repentes pedibus, manibusque fruteta tenentes;
 Ast ubi mox illuc ventum est, venisse dolemus,
 Et lacerant animum frigus solisque calores,
 Quaeque ferenda diu sit rerum angustia nobis.
 His male comprehensis, trepidi tentamus abire:
 At revocare gradus, averſo excedere tergo
 Ardua non tantum, sed & alea plena pericli.
 Hinc ſtupidi haerentes, gelido ſudore madentes
 Nos inſamamus, nos contra irascimur ipſos.
 Ac niſi diſcuſſus tot manes pectore ſomnus
 Exigat, a vanae penetremur imagine larvae.
 Larva ſed haec contra Boruſſae in mente catervae
 Non tantum interiit, verum rediviva laceſſit.
 Quippe Zuipriccus poſtquam dejecerat hoſtes
 Finibus ex illis, miſit, qui diceret urbis
 Praetori; hanc victam dedat, captasque phalanges:
 Si renuat, flammam, ferrumque utriſque minatur.
 Imperium valuit. Praetor ſe tradit, & urbem,
 Captivasque acies, atque illic quidquid ineſſet,
 Armorum ut numerus, numeroſae & copia meſſis.
 Plaude tibi, gratare tibi, tibi Lipſia gaude; (16)
 Torcavum Auſtriacae dum vincula gentis inivit,
 Tum tua diſſolvit. Non amplius ergo videbis
 Inde reſarciri muros, alibique ruinas
 Reſtitui, jungique novas hic arcibus arces,
 Atque alia advolvi tormenta ferentia clades.
 Non aure accipies ultra juſſusque minasque:
 Ut ferrum evadas, auro redimaris, oportet.
 Torcavum ſimul audivit ſub jura redactum

Aufriadum, dejecta metu Boruffa faceffit
 Gens procul, arbitrioque tuo te sponte remifit.
 Ergo agedum, revoca Mufas, artesque benignas:
 Quaque acie mentis polles, praeconia multa
 Texe Zuipricco, Wittembergoque, fimulque
 Haddicho, ducibusque aliis, cum libera degas,
 Deditaque excultis ftudiis incumbere poffis.
 Wittembergiacis eadem fors contigit inde:
 Victorem accipiunt, victumque faceffere cogunt.
 Urbs eft nulla fuper Boruffo obnoxia juri:
 Saxoniam & totam jufto dominoque priori
 Wittembergiades folita virtute receptam,
 Atque Zuipriccus reddit vel mente, vel armis.
 Aft ego quas linguas, & quorum ad carmina voces
 Pellicio, ut plaudant alacres, gratentur ovantes,
 Atque affertorum recolant praeconia dictis,
 Saxonia in cafum quando revoluta priorem?
 Saxonia Euripo pejor mihi creditur effe,
 In qua non tumidi montes graffantur aquarum
 Montibus objecti, atque abigunt, abiguntur abacti;
 Agmina at agminibus flammaram infefta, fibique
 Obvia, ut expulfa expellant, fugiantque, fugentque.
 Siquid & eft illi forfan folaminis hauftum,
 Hoc Berolinenfis ferme jaftura propinat.
 Nefcio, quis fenfus, quamvis haud mente revolvant,
 Laetitiae fubeat cunctis, ubi damna repenfa
 Hoftibus advertunt, fibi pridem illata per ipfos.
 Publica quin tangit levius jaftura: domufque
 Ut tua flagrarit, gratum eft, quia proxima flagrat:
 Incolumis gignit luctum, nec caufa tenetur:
 Exitium alterius quid enim lucri afferat ulli?
 Ergo ubi Saxoniae gentes fperantque, timentque;

Dum

Dum semper novus hostis adest commentus amicum,
 Ut vincla injiciat sub libertatis amictu:
 Quod Berolinensi gravior fors accidit urbi,
 Est sibi delatum; & quoniam prodivit ab illa,
 Exitii quidquid passae sensere, subortus
 Laetitiae hinc cumulus, pervadunt gaudia pectus.
 In Berolinensem Lacyus rapidissimus urbem (17)
 Fertur agens; potuitque ipsum praevertere Regem
 Borussum, auxilio propriis ne civibus iret.
 Cum prope deventum est, tunc Lichtensteinus adivit
 Praetorem, monuitque jubens, jussitque monendo:
 Praesidium integrum, seque una dedat, & urbem.
 Non negat hic tantum se victum reddere; verum
 Pernegat id pugnax, se credere posse, quod omnis
 Austriadum pubes illuc confluit: & addit.
 Lacyus advectus solus fortasse veredo est;
 Non acies omnes, tormenta nec omnia belli
 Sunt tantum demensa viae: quod cursor & ipse,
 Strenuus ut celeret, tam curto haud tempore posset.
 At Lichtensteinus postquam juratus id esse
 Afferuit verum, nec & index unicus ivit
 Exploraturus fido cum lumine factum,
 Credita res, Praetorque celer se subtrahit urbi,
 Plurimus & miles: remanent tria millia supra,
 Qui capti fuerant, Berolinumque subactum est.
 Quod simul ingressus, mediam partem insidet urbis
 Austriacus, cedit porro pars caetera Russis,
 Est quorum bacchata nimis petulantia. Regis
 Invadunt avidi sedes, & quidquid ibidem
 Est pretii, rapiunt; vilis quidcunque repertum,
 Projiciunt, pedibusque terunt. Ergo illa supellex
 Regia, quae multos olim congesta per annos,

Mili-

Militis ignoti, & manibus lacerata calonis
 Abstrahitur, risumque ciet, plaususque ministrat.
 Magnifici currus illi, quibus arsit ab auro,
 Risit & argento facies, in frustra redacti,
 Tum cumuli jacuere humilis ludibria gentis:
 Sarcina queis olim fuerunt Regesque verendi,
 Reginaeque, aliique, pari qui sanguine creti.
 Id vulgi incoeptum, & patratum ardore rapacis.
 Sed Gottlebeni contra Procerumque, ducumque
 Consilium est initum melius, lucroque futurum
 Ut sibi, Borussis sic damnum infligeret aequae
 Non modicum. Artificum lecta ergo, & iussa caterva,
 Omnia delerent armamentaria, quotquot
 Offendant; quorum arma sinu seu condita, five
 Quae nova procudunt; coquiturque ubi pulvis avernus.
 Mox etiam avecta est vis ferme immensa sagorum
 Integra, vel minimo quae nemo attriverat usu:
 Corrasusque fuit numerus quoque plurimus auri.
 His ita confectis, qua venerat Austria pubes,
 Hac regressa via est; alia digressaque Russa.
 Lacyus at porro recta propria agmina ducit (18)
 Aeque in immensum, Daunus quo castra locarat,
 In latera, & frontem quorum diffusa patebat
 Planities: a tergo autem regione remota
 Silva obscura, ingens, annosaque arbore saltus
 Surgebat, ramosque suos tollebat ad astra.
 Hic statio Austriadum fuerat. Novus Annibal autem
 Rex Borussiacus movit noctuque, diuque;
 Consiliumque suum texit, quo tendere vellet,
 Quid paret, ad silvas donec delatus opacas,
 Austriadum posset qua parte invadere terga;
 Non adeo ignarus, nec vero inopinus, ut idem

Deci-

Decipere, aut falsum sperarit reddere Daunum:
 Non modo propositum tenuit qui funditus omne;
 Sed bene praevenit, turmasque obvertit in illum.
 Ad litui vocem, ad strepitum, quem tympana mittunt,
 Huc equites, illuc pedites decurrere frontem
 Vertentes, fixoque gradu consistere firmos
 Cernere erat: vel cernere erat, dum quodlibet agmen
 Haurit iter, varios illic emergere saltus,
 Quos structi urforum referent de pelle galeri:
 Et simili aeratam segetem procedere passu,
 Quam tubuli, & fingunt tubulorum in vertice cultri.
 Jam spatium praeter medium trajecerat axem
 Phoebus, & a meta paulum distabat Eoa,
 Latior & fummis e montibus umbra cadebat,
 Cum Borussiadam silvis egressa juvenus
 Explicuit semet variis digesta catervis.
 Plurima praecedunt horrentia fulmina Martis,
 Diluviem flammae, tempestatemque pilarum
 Quae torquent, modicique ipsas, majoris & orbis:
 Quo stygiae & moles tendunt, hoc ordine miles:
 Confertimque humeros humeris, pedibusque pedesque
 Adglomerant nexi, tenuis ne fiat hiatus.
 At quid nitantur, quid custodire laborent,
 Ne rimae pateant, quando contraria moles
 A tereti plumbo conferta impingitur illis,
 Et stragem parit, atque sinus recludit hiulcos,
 Integra & occurrens nec turma obstruxerit illos?
 Quo Borussiadam porro sese invehit, aequo
 Austriadam infertur pariter gens obvia passu,
 Et simili stygiae moles utrinque tenore
 Explodunt magnos orbis, glebasque minores,
 Funeraque, & foedas strages utrisque ferentes.

Cum

Cum prope deventum est, manualis fistula caedem
 Perpetuam reddit, nudusque hanc excipit ensis:
 Ad quem cum tandem pugna est revoluta, manusque,
 Tunc vero obtinuit, tunc atrocissima clades
 Desaevit, quoque illa magis desaevit, in iras
 Hoc irritatur, rabiem nec sanguinis unda
 Diluit; at contra exacuit, fodicatque furentem.
 Accidit id porro plusquam vice simplice, quando
 In peditum cuneos nubes invexit equestris
 Aufriadum: in cuneos, docuit quos plurimus usus
 Edere quadrati, & versatilis ordinis agmen,
 Quo latere expediat; quorum frons prima sagittas
 Torfit ubi stygias, aliud se protinus infert
 Inde jugum, subeunt aequo tum caetera passu.
 Nec cessant, series donec, quae prima, sit olim
 Ultima; ab integro reddatur & ultima prima.
 Dum vero excedunt, nitrum plumbumque canali
 Injiciunt: est ergo viris solemne tenore
 Perpetuo tubulis imbrem torquere pilarum.
 In geminos horum cuneos impegit equestres (19)
 Magnus Odonellus nimbos: illi impete rapti
 Incubuerunt: alacris tum vero inflicta machaera
 Agmine seu recto, seu dextro & tramite laevo
 Incidat, horrendum stragis cumulum edit ubique,
 Et capita abscidit, & truncat, mutilatque lacertos.
 Hinc fuit, ut, pubes aderat qua strenua nuper,
 Membrorum strages spectetur, & unda cruoris.
 Hi equitum assultus adeo valere, subacti
 Ut Borussiaci fuerint concedere retro
 Non semel: ob Regis prae fracta at jussa frementis
 Sex instant vicibus, semper tamen exitus idem
 Contigit: irrumpunt ut saepe, ita saepe facessunt,

Qui reliqui potuere: jacet nam plurimā semper
 Saucia turba virūm, vitae vel lumine cassā.
 Id vero excudit non tantum affultus equestris (20)
 Turbinis; at peditum virtus quoque strenua vicit:
 Praecipue vero Migazzi id aheneus ardor
 Exhibuit, jussus cuneum qui ducere multis
 Compactum agminibus [Danai dixere phalangem,
 Brigatam Galli] se laeva invexit ab ala:
 Fulmineum & caesim gladium, vel cuspide punctim
 Impellitque, adigitque; rotat tum rursus; & idem
 Indefessus, & infractus, constansque recenti
 Robore, defunctus nullis velut ante periclis,
 Martis & intactam tum primum iniisset arenam.
 Pugna sit & senas quamvis extracta per horas,
 Ille sibi similis, robustis viribus ille
 Incaluit semper, semperque excanduit ira.
 Credideris refici, restaurarique labore,
 Ut fuit Anthaeus casu recreatus ab ipso.
 Id tandem obtinuit vivax Migazzus, ab ala
 Ut laeva, in primis pugnam miscebat ubi idem,
 Dexterā Borussi saltum sit inire coacta.
 Tempore quo saltus longe majoribus umbris
 Non modo tectus erat, sed utrumque involverat agmen
 Nox tenebris, lucis radios & abegerat umbra.
 Fumeus & siquis fulgor rutilabat ibidem,
 Pulvere tartareo cum primum exortus, obibat
 Offundens oculis tenebras, animisque timorem.
 Dum status hic esset rerum, Borussus abire
 Dum properat, dum Migazzus cedentibus instat;
 Ecce tibi media ex acie se plurima turba
 Huc rapuit, pariter cupiens se condere silva.
 In Migazziacos socios offendit & illa

A latere, a tergo, novitque hos protinus hostes.
 Theresia o vivat! fausta nam voce canebant.
 Emergit nova pugna igitur, quam sensit ubi ortam
 Qui profugus Borussus erat, spem concipit inde
 Non modicam, erexitque animos, seque intulit ultro
 Aufriadum in frontem; maculas abolere receptus
 Cui furor absterfas hostilis sanguinis unda.
 Acrius irrumpunt, adigunt enixius ensē,
 Vulneraque in dubiis infligunt caeca tenebris
 Saepius. Aufriadum nec torpet dextera segnis
 Voce, vel exemplis Migazzi erecta serentis
 Vividius pugnam, quo grandius inde periculum
 Imminet: a cujus facie irritatur, & audet,
 Non labat; ante alios quin imo ardentior urget,
 Supra alios caedit, semetque, aliosque tuetur.
 Sed dubium discrimen erat frontemque, latusque
 Protegere, & tergum: tergum petit hostis; idemque
 Non gladio: gladio propius nemo ausus adire:
 Audeat ut nemo transfixam accedere tygrim:
 Illius ex oculis trux flamma erumpit, acutis
 Et radiis hebetes reddit, pavidosque tuentes.
 In noctis tenebris sic lumina fulva luporum
 Scintillant, facibusque vagis ardere videntur.
 Hinc Borussiadae non illum invadere nudo
 Cum ferro attrectent juxta: procul imbre pilarum,
 Quem lato effudit moles mavortia ab ore,
 Impetiere: fremit, simul ille est ictus; ineptum
 Se quippe ad pugnam sensit: generosus & esse
 Ut prius incubuit; temere nunc abnuat audax
 Irruere in mortem, stultique incurrere labem:
 Et Borussiacis tradit male faucibus ensē,
 Quem vix fessa manus, vel sanguine sparsa regebat.

Hic dum pugna calet, caedes & plurima gliscit,
 Sensit Odonellus, nimbunq̄ue induxit equestrem, (21)
 Et mortes cladesq̄ue simul. Borussica pubes
 Austriacam parcit tum demum incessere, seque
 In nemus intrudit. Socios secum abripit ille,
 Duxit & in tutum, grates & agentibus egit.
 Exitus in laeva talis dum contigit, aequus
 In dextra, medioque eventus in agmine visus.
 E silva erumpit miles Borussus; at idem
 In varias ivit turmas digestus, & omni
 Austriacum contra irarum luctamine tendit;
 Assaultusque iterat senos, graviusque lacessit.
 Miles & Austriacus simili conamine nisus
 Invectosque abigit rursus, rursusque repellit.
 Consilium at Dauni, & praesentia vicit ubique. (22)
 Qua videt illatos magnis cum viribus hostes,
 Illuc delegat numerum roburque virorum,
 Qui multent, mutilosque fugam consciscere cogant:
 Quaque laborantes socios, sensimque labantes
 Conspicit, irritat praesens, hortatur, & urget.
 Id tandem excudit, ferae sub noctis ut umbra,
 Vel nollent, vellentve, suo sint rursus adacti
 Condere se nemore, & concedere Martis arena;
 Integraque Austriacis fuerit victoria parta.
 Accidit hic autem casus male faustus; & ipso
 Si non corrupta est victoria plena, recepti
 Non sunt, quos affert plenos victoria fructus.
 Dira bolis, scelerata bolis, bolis impia, Dauni
 Quae furam impetiit, furam trajecit; ibidem
 Sed non ausa diu consistere, rursus abivit
 Ex parte adversa, geminoque e vulnere fugit:
 Ac verita, assimilem quondam ne cedat in usum,

In Styga se timidam, merfitque Acherontis in undas.
 Vulnus ob acceptum cum porro insistere Daunus
 Haud tergo alipedis posset, sese inde recepit,
 Torcavumque adiit. Cum vero ea dissita fama
 Vel proprias inter, vel turmas hostis & inter,
 Ad quem non unus se transfuga contulit, omnis
 Tum penitus rerum facies conversa; penesque
 Austriacos sensus alacres, & martius ardor
 Conticuit: subiere locum curaeque timorque:
 Ac nisi cum Dauno vincant, prope vincere taedet.
 O quid non possit studium Ductoris, amorque
 In vulgum impensus, documenta & plurima dantis
 Exhibiti affectus? Devincti ita militis ecquid
 Non studium, non possit amor monumenta videntis,
 Et secum mirantis? Amet, qui poscit amari;
 Obsequium praestet, praestari quisquis id optat.
 Fallitur, & toto Coelo delusus oberrat,
 Qui patruos effert vultus, animosque novercae
 Induit, atque sibi lucro blanditur id esse:
 Invidet, invidiae est: odio deflagrat, eritque.
 Liberior res nulla, fides quam pectoris una:
 Exertat sua jura libens, nec vincula sentit.
 Corpus ut his solum, mens sola obnoxia nullis,
 Tantum oblectatur, quantum servire subacta:
 Ducitur illiciis, & amantem gestit amare.
 Nec secum; externi specimen sed & edere sensus.
 Copia si porro nulla est, frigescit, & haeret:
 Segnitiesque subit, pellitque e corde vigorem.
 Hic fuit Austriadum casus: cum Daunus adesset,
 Strenuitas vixit: Daunus discessit, obivit.
 Discessu grati ergo ducis torpentque, jacentque
 Austriaci, & pugnam detrectant pene ciere.

Crevit

Crevit & hic sensus, veluti nox crevit adulta,
 Ob cujus tenebras oculis fuit usus ademptus;
 Victor & obtento de pulvere Martis abivit.
 Extollant alii Daunum, quia saepe triumphos (23)
 Duxerit: extollam, quoniam victoria parta
 Interiit, quando victrici excessit arena.

Hic suus excessus palma sublimior omni:
 Hic aperit, qualis praesens fit, qualis & absens.
 Tunc animum arrexit Borussus, & acrior audet. (24)

Nam simul ac rumor Regis pervenit ad aures,
 Saucius ex acie quod adactus cedere Daunus,
 Protinus exclamat. Victi vincemus. Abactus
 Percussus dum pastor, oves dispergite fufas.
 Accidit Austriacis exin fors altera laeva.

Tempore dux aliquis venit Borussus, & addit
 Intactas, multasque acies, tria millia quina
 Qui supra capitum fuerant; rectaque petivit
 Appositos pugnae montes: horumque sub ictu
 Austriaci adstabant, quem grandia fulmina mittunt.
 Sic quia subsidium jam tale accesserat hosti,
 Et locus infestus, jaculisque obnoxius esset,
 Austriadum primis ducibus discedere visum
 Consilii est; abitus & tessera didita turmis.

Hae capiunt sua vasa, simulque hostilia signa
 Plus quadraginta, & juvenum plus millia quina
 Dedita, trajiciunt & junctum pontibus Albim (25)

Non tamen id praestant omnes: pars plurima sistit
 Cis fluvium, jussit secum quam Lacyus esse.
 Perspicuum hic porro patuit, Divaeque Parentis
 Auxilium nituit liquidum. Dum pergit ad annem
 Austriacus, fractis animis fortasse, metuque
 Sollicitus, ne Borussus post terga sequatur;

E latebris silvae sub eodem hic tempore prodit;
 Prodit & orta dies foedae spectacula cladis,
 Exhibuitque oculis, hostesque urgere volentem.
 Attonuit: jussu magnae timor inde Parentis
 Crevit in immensum; strages & magna licebit
 Extiterit, cunctis est plusquam maxima visa.
 Caesarum montes, & olentia stagna cruoris,
 Et trajectorum questus, vocesque dolentum
 Qui firmis oculis, patula qui posset & aure
 Haurire, est penitus nemo: stat lumina retro
 Vertere, & ad miseros aurem stat claudere fletus.
 Bellipotentisque vigor, qui pridem in corde caleret,
 Deserit hoc, gelidis oculis laturus, & auri
 Auxilium: trunco similes haesere; suosque
 Ad socios spectant, digito quibus indice, nutu
 Vel capitis stragem monstrant, nilque amplius audent.
 Sic lea cum valida luctata ubi tygride, cessant
 Denique, quod lacerae vel dente, utraeque, vel ungue,
 Digressaeque sedent: ultum contendere vellent;
 Lambere & acceptas plagas, praestatque cruorem.
 Hinc parcut: subit ira, filet sed abacta pavore;
 Altera ob alterius vim quippe timetque, timetur:
 Quas stupor, atque dolor sistit, prohibetque moveri.
 Hussaridum non ullae acies fortasse secutae
 Injussu, vel jussu etiam, speculentur ut omnes
 Ad liquidum, an properent Albim transmitters, retro
 Austriadae an redeant pugnam instaurare volentes.
 Cum novus hic annus post saevi exordia belli (26)
 Appetiit sextus, variis pars utraque curis
 Huc, illuc districta fuit, spe nempe, metuque.
 Qualis in Oceani campis deprensa carina
 Ventorum adversis animis tremit icta, timetque,

Unda-

Undarum impactas moles & frangere sperat.
 Sic varios inter sensus Europa natavit
 Tota diu, nivibus vel terra incanuit altis,
 Vel postquam herbarum est, florum vel amicta colore,
 Aut ubi maturis induta effulsit aristis.

Haec studia at demum Laudon disjecit, ob auctam
 Spem priscam Austriacis, Brandeburgisque timorem.
 Nec valeam, & frustra est Laudoni attexere laudes:

Adjiciunt illi plenas facta inclyta, mentis
 Lumine si libes, nomenque has suppetit ipsum.

Quidquid agit, jures omnes excedere laudes:
 Nomine compellas, laus integra prodit ab ore.

Russiaca gentis turmas acceperat ille (27)

Maturo properare gradu, sua jungere possent

Austriacis ut signa: simul sed nuntius aures

Perculerat, rapido Borussum tendere cursu,

Majoresque acies equitum celerare jubentem,

Pollicitumque sibi sic plane affligere Russos:

Queis pedes invictus, non juxta equitatus: equorum

Quod minime compacta foret, nec copia firma,

Praeterea & parvus numerus. Tum mascula virtus

Incaluit sub corde viri. Juvat ire, morasque

Praecipitare: juvat sese ultro offerre periclis,

Auferat ut socios. Ut percita tygris ab ira

Mitior in fures, & tardior involat: urit

Segnior exermes catulos & cura tueri:

Ac secum exarsit Laudon, & pergere gestit.

Nec mora fit: jussae plus quadraginta cohortes

Corripuere viam: partim calcaribus ictos

Ad cursum alipedes adigunt, partimque feroci

Voce monent: ideo non longo tempore metam

Propositam tenuere; fugae celer impetus illud,

Ut

Ut longum, contraxit iter, spatiumque voravit.
 Aeris in campis nubes ita cernitur ire,
 Ocyor & ventis revoluta excurrere Coelo.
 Post ubi deventum est, acies tunc utraque faustis
 Officia explevit dictis. Et clarus utroque
 Officio Laudon, ut in hostem irrumpere vultu
 Terrifico, placidae obsequio sic frontis amicis
 Blandiri, Russae legatum gentis adivit,
 Cui Butturlino patrium cognomen, & inquit.
 En tibi sum praesto, sed nomine militis uno,
 Non ducis: & quidquid jubeas, implere paratus.
 Ille refert grates, titulo seque obtulit aequo.
 Consensu unanimi laevam tum pergit in alam
 Russiadum Laudon; inhiatque, incessat ut hostis.
 Hic vero Austriadum nimbos ubi vidit equestres,
 Haud modo conceptam spem laeto haud corde triumphi
 Exerit, ambigui succedit at alea casus.
 Hinc sese recipit, rupes atque abdidit inter.
 Sic etiam Nomades, conspecta tygride flammam
 Evolvente oculis, spumas & ab ore vomente,
 Se procul abripiunt celeres: ut parte dolentes,
 Quod praedam amittant, sic laeti parte, quod ipsi
 Haud praedae fuerint, mortemque evadere possint.
 Qua Borussiadae pergunt, est pone secutus (28)
 Caesareus miles, quem miserat Austria, quemque
 Russia; nam miles propriam veneratur uterque
 Augustam; quarum virtus totum occupat orbem,
 Virtutisque jubar vestit, redditque superbum,
 Esse sibi geminas dum suspicit Heroinas.
 Ast, iter intendat quamvis exercitus ille,
 Non tamen assequitur. Borussicus ocyor ire
 Contendit, relegitque viam, qua venerat ante;

Obstruit & faxis, silvarum & strage relectam.
 Ac simul in rupes adiit, licet invia nato
 Ingenio fuerit statio, munitior ante est
 Reddita, tot surgunt turres, fossaeque profundae
 Desidunt: alas humeris attexere binas
 Debuerat, quisquis cautes superare parasset.
 Et lucri spes parva quidem, spes plurima damni
 At suberat, qua labrum ingens, saxique crepido:
 Advectata illuc sedere tonitrua belli
 Aut magna, aut parva, & numero quamplura fuere.
 His animadversis, pugna legatus uterque
 Abstinet infausta. Sed copia magna quod esset;
 Nec bene suppeterent tantis alimenta catervis,
 Illic castra diu si figeret utraque pubes.
 Propterea Russi terras adiere Polonas
 Haud omnes, inibi non parva at parte relicta.
 Alter ab alterius regione exercitus illic
 Firmus uterque stetit diuturno tempore: tandem
 Incidit in mentem Borusso excedere: quonam
 Respectu dubium est: dubium de pectore tale
 Ast ego rejiciam: quin ausim dicere, quidquid
 Conjiciam; a meta nec multum forsân oberrem.
 Auxilii Regina potens, res prorsus in omnes
 Cui dedit imperium rerum Deus arbiter unus,
 Ut Borussiacus statione excederet, auctor
 Illa fuit: nutu illius nova taedia torquent,
 Et nova Borussos urunt fastidia clausos
 Horrendas inter tam longo tempore rupes
 Veris ab exuviis nudas, atque omnibus orbas
 Divitiis, Autumne, tuis: piget esse sepultos:
 Ire juvat; sed, & a canis erumpere faxis
 Sole repercussis, rabidoque ardentibus aestu,

Et

Et petere irriguos campos, ubi prodiga tellus
 Exhibet & flores, & poma cadentia ramis,
 Atque ubi liberior, Coelique salubrior aura.
 Id desiderium vulgus perrepat in omne,
 Idque supercilio, contracta & fronte, querelis
 At tacitis produnt, transmissa & lampade mustant.
 Jam fatis adstitimus menses ad quinque tueri;
 Jam fatis ignavi Svaidnitzae assedimus urbi.
 Haec ubi collegit cauti solertia Regis
 A moestis oculis, habitu moerentis & oris,
 Excelsum pietas animum penetravit, amorque:
 Est sibi quandoquidem rara indulgentia, votis
 Militis ut faveat, fratrum quos nomine dicit.
 Propterea excessit: neque enim fore duxit, ut olim
 Ex nec opinato Svaidnitzam invaderet ausu:
 Si contra obsidio Laudon complexus obiret,
 Venturum auxilio se fulminis ilicet instar,
 Castra irrupturum, straturumque agmina clade.
 Haec igitur Regi postquam sententia sedit,
 Annuit, ut turmae moveant, alioque faceffant.
 Atque ita vasa legunt; verum inter vasa legendum
 Est rata gens votis animi indulgere: sed una est
 Nescia, se votis magnae servire Parentis.
 Quo facto optatam Laudoni praebuit ansam, (29)
 Ut clandestinus moveat, potiatur & urbe.
 Rex ergo excessit, Laudon sed constitit illic,
 Dum belli egregium facinus sub pectore coxit.
 At quod ad effectum minime duxisset, ibidem
 Si Borussiaci tota agmina Regis adessent:
 Quem vigilem quivis se fallere posse negarit:
 Si procul abfuerit vero, Svaidnitza petenda.
 Haudquaquam obsidio longo, plenoque pericli,

At subito assultu palmas, aut damna ferenti.
 Hoc ubi decrevit, facilisque est creditus ausis
 Exitus, haud propriae voluit confidere mentis
 Judicio: praeclara viri sapientia norat
 Ingenitum nobis, fuerit res ardua quamvis,
 Ducitur haec veluti nullo cum pulvere ludus,
 Si desiderio enixo cupiamus adeptam:
 Difficilis, multaque opera expugnanda, manaque
 Creditur, invitis quando vereamur ademptam.
 Ezernischemum Laudon ibi convenit ergo;
 Et sic affatur. Russae dux inclyte gentis,
 Et decus, & columen, cujus sub pectore virtus
 Martia, & aequalis cultae solertia mentis:
 Bellipotens virtus dubii discrimina belli
 Spernit, inquit, superat: discrimina talia porro
 Mens tua divinat: siquidem, quaenam illa futura,
 Provida mens relegit specie praesentia clara.
 Ut subito assultu Svaidsnitzam invadere tentem,
 Suspensum me cura subit, studiumque lacescit.
 Consilium, auxiliumque tuum redde ergo roganti.
 Si proni eventus reris, modicique pericli
 Assultum; precor, adde manum, fulcique labantem.
 Ezernischemus dictis tunc inquit amicis.
 Quem tota Europe miratur ob inclyta facta,
 Quem proprium ut columen gens suspicit Austria, cujus
 Consilium, dextramque timet Borussus, amatque;
 Consilium tu nempe meum, tu poscis opemque.
 Integer arbitrio laetor subscribere; totus
 Polliceor vires omnes, meque ipse jubenti.
 His ita transactis, ibi Liechtinsteinus adesse
 Jussus adest; pariter praesto est & Kinskius: inde
 Sic placidis Laudon dictis & fronte locutus.

Flos juvenum insignis, queis claro e sanguine quamvis
 Infita nobilitas, excelsior eminet illa,
 Cui decor ingenitus, conferta & bellica virtus:
 Est belli audendum facinus, quod postera nunquam
 Credet: & ipsa fidem praesens tunc induet aetas,
 Fulmineo Martis tonitrus cum praedicat ore
 Rem bene transactam non multo ut sanguine: multus
 Ast honor accedet; quoniam perfecta fit ipsos
 Ante oculos Regis, quo nulla sagacior aetas;
 Et procul hinc idem castris qui dissitus unis
 Ite: fit auspiciis vestris Svaidnitza subacta:
 Ite Cunendorffum: scalas cernetis adesse
 In promptu centum: dabitur mandata, quot illic
 Sunt praesto artifices, per amica silentia noctis
 Huc taciti advehtent. Si nemo id senserit hostis,
 Si dolus ignarus fuerit, Svaidnitza recepta est.
 Sollicito Princeps cursu contendit uterque;
 Et veluti jussi fuerant, mandata faceffunt.
 Quam vero intenta cura, studioque sagaci (30)
 Interea cavit Laudon, abscondit & astus;
 Ne levis illius sensus perrepat ad aures
 Hostis, & excubias numero majore per omnes
 Digerat hic muros, vigiletque accinctus ad arma.
 Ergo Cosaccorum turmas, celeresque Croatos,
 Hussaridumque manus campos percurrere mandat
 Contiguos arcu; multa ratione quod actum.
 Scilicet e castris siquis desertor abisset,
 Ne teneat portas urbis, scalasque paratas
 Detegat: aut illinc siquis prodivit, adeptum
 Hunc intercipient, jubeantque aperire diserte:
 Ecquid praesidium, Praetor quid cogitet: anne
 Iste excussores credat, furesque: neque ullum

Assultum timeat, vim vique repellere curet.
 Praeterea indictum est, sicut diffusior umbra
 Appeteret, pariterque dies contractior iret,
 Sic illi propius muros contendere pergant
 Suppetias latum fociis, fastigia scalae
 Hi postquam admorint urbi, saltuque citato
 Insiliant, ferroque hostes, flammisque lacestant,
 Versaque in infestos tormenta curulia volvunt.
 Consilium ut porro lateat, neu didita fama
 Militis in vulgus serpat, captetur & ansa
 Ambiguis animis, sacrumque inhiantibus aurum;
 Et sensim excedant castris, doceantque pericla,
 Quae capiti instarent hostis, regerantque catervas
 In proprias, structi seriem frustrentur & astus.
 Propterea indicit Laudon, exercitus omnis
 Ut moveat, carpatque viam, Borussus ubi esset.
 Obsequitur miles cupidus certamen inire.
 Interea vero ille acies subsistere multas
 Post alias alias, celeresque faceffere iussit
 Ad speciem: at fingant alio se pergere, turmas
 Ut tegere extremas, vel quaerere pabula retro.
 Agmine mox recto Svaidnitzam adversus ut irent.
 Tempore quo Coelum porro jam vertitur, & quo
 Nox multa incubuit, terrasque obnupsit adulta,
 Tum sese Laudon fessum mentitur eundo,
 Et lassos oculos velle indulgere sopori:
 Insiluit sed adeptus equum, turmasque secutus.
 Sensit equus fessoris onus, sed pondere laetus
 Praecipitatque viam, seque abripit ocyor Euro.
 Ad Svaidnitzam ergo venit sub tempore Laudon, (31)
 Cum primum applicitis scandebat moenia scalis
 Pars aliqua Austriadum, verum pars altera major
Assul-

Assultum commenta fuit circum undique muros,
Urbs quibus ambita est, fremitu, clamore, tubisque;
Et scalas mentita suas appellere pinnis.
Sic definierat Laudon nam callidus ante,
Hostis ut effusas vires disperceret, utque
Sic ubi distinuit, non junctae accurrere possent,
Qua verum assultum mox destinat Austria pubes.
Ad speciem hanc solum pugnam direxit Ianus;
Bellipotens virtus, mens cujus & inscia falli
Hostis ubique fuit terror, columenque suorum.
Jam vero admotae silvae, jam vertice summis
Moenibus adjectae, clavo fixaeque trabali.
Aspiceres, fuerit si copia facta per umbras
Noctis in immensum nebulis undantibus auctas,
Austriacos illic, illinc evadere Russos,
Atque gradus multos transmittere simplice gressu.
Aemula nec virtus tantum flagrabat utrasque
Austriacas inter gentes, Russasque, sed inter
Vel patria ex ipsa, vel eodem germine natas.
Omnibus unus amor calet, omnibus una cupido,
Ut celerent primi, socios post terga relinquant,
Ejiciant hostes, muro potiantur adepto,
Et sua murali praecingant tempora ferto.
Sunt quoque, qui sese manibus suspendere, quique
Praegressos ausint socios urgere retrorsum.
Sunt quoque, ductorum queis est reverentia parva,
Jam praetervectos ultra si forte morantur,
Aut ne praetereant, inhibent, abiguntque lacertis.
Tum mage festinat miles, contendit & ire;
Et nota increpitus, castigatusque loquela,
Ambiguam excusat noctem, causatur & umbras,
Ignotosque urfisse sua non sponte fatetur.

Et quid mira fides? Dum rexit Amadeus omnes (32)
 Quattuor assultus in turre quattuor urbis,
 Quosque fovet calidos bellaci pectore sensus,
 Ingerit in socios, & inertes reddidit acres,
 Germanosque sibi, contemptoresque pericli.
 Qua patet, & muris propugnaclisque coronat
 Contiguos campos urbs illa invicta, per omnes
 Strenuus hinc Laudon excurrit, Amadeus illinc.
 Atque ubi conspicui lunae sunt luce maligna,
 Qua pugnae ambiguae verum discrimen initur,
 Irritant gestuque manus, aut indice vocis
 Murum invadentes, inscendentisque catervas.
 Contra ea, sed speciem qua pugnae ostendit Ianus,
 Hic sistunt, clareque jubent; geminentur adusque
 Astra Croatorum Pandurorumque ululatus,
 Tympanaque, lituique crepent, clangorque tubarum,
 Et sclopettorum, tormentorumque boatus..
 Ut iussa, exequitur pubes, & dicta faceffit
 Horrisonas voces, & rauca tonitrua Martis
 Accipiunt vigiles, clamant & ad arma frequentes.
 Hostis adest, socii, properate, insidite muris.
 Propterea accurrunt illuc, quo tendere iussi,
 Et Borussiaci rident mendacia falsi.
 Nam procul aspicitur tantum, prope nullus at hostis,
 Dum vero illudunt, falsis convicia dictis
 Dum jaciunt, captos iterant & lumine mentis;
 Ecce tibi, quamvis muri vox rara per orbem
 Accipitur: bombi, quos aenea fundit arundo,
 At resonant, fumusque evolvitur ater ad auras:
 Inter & hunc lux, parva licet, sed crebra coruscat.
 Sicut & Austriaci duxere silentia, questus
 Sic Borussiadae trajecti haud edere cessant.

Quattuor in pyrgos autem impegere cohortes
 Ductores totidem exemplis & voce monentes.
 Wallis, Odonellusque, manu praeclarus uterque, (33)
 Et turrim invadunt, Golgen quae nomine dicta;
 Invadunt, firmoque gradu tenuere subactam.
 Romelii assultu succumbit tertia moles.
 Winsus & in reliquam se saltu iniecit, inique.
 Omnibus his adeo fuerat data tessera: quippe
 Intrepidus omnes Laudon jam norat, & aptos,
 Quodlibet ut praestent opus insuperabile belli.
 Hi simul ac ergo muros tenuere, sibi que
 Militis addicti turmae, torfere canali
 Exiguo parvas glandes: dein mole curuli
 [Multijugas passim siquidem videre jacentes]
 Ignivomas jaciunt immensi ponderis ollas.
 Ad quarum tonitru, fuerat qui miles in urbe,
 Seu quibus excubias mandat est munus obire,
 Seu quibus ignavos oculos nox clausit adulta,
 Sunt experrecti, & cuneos pro tempore plures,
 Sed parvos struxere: student occurrere: verum
 Aut quibus, aut quorsum, dubium est: partim ergo feroces,
 Et partim timidi vadunt, redeuntque, manentque
 Suspensi: quoniam par ingruit undique terror
 A fronte, a tergo, a dextra, pariterque sinistra:
 Undique clangores, flammae undique, & undique clamor.
 Incidit his cuneis ductus miro ordine miles
 Auftriacus, quantum patitur via lata, vel arcta:
 Et leni procul ingeminant, & voce minanti.
 Projicite arma manu, captos vos dedite: certa
 Sic venia accedet: petet ensis at ense petentes.
 Ad Borussorum vox talis ubi accidit aures,

Degeneres sensus animis hausere supinis.
 Qui timidi, gaudent, quoniam modo tela relinquunt,
 Libertas ut adempta foret, sit libera vita:
 Pileolumque manu submisso vertice tollunt.
 Id se dedentis quippe est nunc temporis index,
 At quibus exarsit tumido sub pectore virtus
 Bellica, laetantur, certos reperere quod hostes;
 Ut pugnent alacres, laevi nec signa timoris
 Exhibeant: juvat ire, juvat pede praelia presso
 Conferere, hostili mercari & sanguine mortem.
 Mors ea, contingat ni prorsum ingloria, cordi est.
 Hinc nudant gladios, nudos adiguntque, rotantque
 Turbine perpetuo, seque implicuere catervas
 Austriacas inter. Tum vero his mascula bilis
 Aestuatur, irarumque jecur laxavit habenas:
 Unanimi jaciunt & dicto talia. Temnunt
 Qui veniam, venia caedes toleranda negata.
 Incubuere, adiguntque incussum fulmine ferrum,
 Et tempestatem calamo fudere pilarum.
 Tunc hostis veniam, sed nulla est sero roganti.
 Hi habeunt, pugnamque cient, rectaque feruntur,
 Qua comitum statio longe numerosior adstat.
 Interea vero, quoniam jam bina pateret (34)
 Janua; tormentis belli quarum altera fracta,
 Alteraque assiduo lacerata bipennis ab ictu;
 Hanc iniit Laudon, seque inveit agmine recto,
 Qua major fremitus, qua pugna calentior ardet.
 Miles & allectus, vel pene libidine caedis
 Ebrius exclamat sic ferri ad quoslibet ictus.
 Theresia o vivat semper, gens Austria vivat!
 Et pereat, qui crebra ferit bella insita bellis.

Temporis hoc puncto Laudon devenit eodem,
Fulmineumque manu gladium erigit, & tonat ore.
Vincite victores, vosque ipsos vincite primum.
Parcite, queis poscunt veniam: se quisquis in ira
Obstinat, emerita stratos involvite clade.
Congeneri miles quivis tum subjicit ore.
Ne dubita, o Laudon, tua jussa faceffere cordi est.
Ejus ad aspectus, & amata tonitrua vocis
Austriacam in gentem sicut vigor ingruit: aequè
In Borussiacam terror: timidique ferocesque
Unanimi velut ore rogant. Oh parcite victis!
Est hic si Laudon, sponte illi dedimur omnes;
Vertimus & decori nos illi dedere posse.
Projiciunt ergo arma manu, captosque fatentur:
Scilicet: audito Laudonis nomine tantum,
Conspectisque oculis umbras fulgentibus inter.
Protinus ille furor Borussò in corde resedit,
Victus honoris amor, vindictae expulsa cupido.
Sic ubi spumanti bacchantur in aequore fluctus,
Si pluviae inciderint, placidae filuere procellae,
Et ponti facies campis insternitur aequis.
Res ita transacta est, totam transegit & hora
Tertia, quae nondum completa exisse putatur.
Ac, Borussiaci quam magna potentia Regis, (35)
Exhibuit Svaïdnitza: sinu tot clauserat arma
Omnigenae formae, & varia gravida horrea messe.
Quid mirum? Europam quando obluçtatus in omnem
Arduus, ad senos & bellum distulit annos,
Ut sibi nil timidus, multis sic causa timoris:
Seu victor, victusque, fuit sibi congener usque
Strenuus, infractus, constansque in pectore virtus.

Bis supra centena inibi tormenta latebant
 Bellica majoris formae, formaeque minoris
 Forsitan aequali numero, manualia dicta,
 Quod possint tractare manus; hisque omnibus orbes
 Tartarei additi, valeant qui condere montes.
 Pulveris immensi vis plusquam immensa: canales
 Ex ferro longe plus octogena jacebant
 Millia, queis perae nitro plumboque tumentes.
 Diluvium Cereris saxi sub pondere pinfae;
 Arte laboratae, & calida fornace recoctae,
 Qui numerum excedat, numerus: tum copia foeni,
 Et paleae, & quidquid magnus grex poscit equorum.
 Denique tot species inibi, totque ubera rerum,
 Congeriesque aderat, belli quas exigit usus.
 Quod plene instructus foret inde exercitus ingens;
 Nudus ut a spoliis, penitusque exermis adisset,
 Ad mensam accubuit, captae cum nuntius urbis
 Est Regi allatus. Stetit ille immotus, & haesit,
 Haud secus ac aliquid magni sub pectore volvat:
 Mox cyathum infracta dextra complexus, & ore
 Imperturbato sic protinus inquit, ubi hausit.
 Vive diu, Laudon, nam vivere jure mereris.
 Circumfusa ducum stupuit mirata corona
 Ad dictum, & propria surgentes sede reponunt.
 Vive diu, Friderice, diu plus vivere dignus.
 Amissae, captaeque urbes sunt alea fortis,
 Heroosque animos extra: mirabile robur
 Est animi, virtusque tui, non laetus adepta
 Qui fuit, & pariter Svaidnitza haud tristis adempta.
 Idem animus, vigor idem animi, vis prisca vigoris
 Constabit, similisque sibi, nec deneger unquam.

Si

Si capiti incidereit Svaidnitza, vel oppida centum,
 Fractum corpus erit, mens prorsum infracta manebit.
 His dictis, veluti increpuisset buccina signum,
 Corripuere simul cyathos, vinoque coronant,
 Faucibus & ficcant alacres, Regique propinant,
 Reddenti grates animo facieque serena:
 Nam suberat spes multa sibi rursus urbe potiri;
 Ut rursus evenit, sua spes nec vana fefellit.
 Nam simul appetiit veris tractabilis aura,
 Quam Rex impatiens, & anhelos est corde moratus,
 Continuo movit, festinoque agmine tendit:
 Atque iter invadit celeri pede primus, an haufit?
 Nec via longa diu, nec devia, & invia tesqua,
 Vel salebrae arrectae, vel acuta cacumina montis
 Armati telis, numeroso & milite tecti
 Distinuere, moras aut injecere: timendas
 Aggreditur rupes, crebrisque assultibus instat.
 Miles & Austriacus quamquam sibi strenuus obstet.
 Sub duce Brentano, Brentani animatus & ausis,
 Doctus & exemplo coeptis abistere tentet;
 Omnia sunt frustra; numero vel quippe minori,
 Vel quia defecit stygius sibi pulvis, abivit,
 Et juga deseruit communi inbuta cruore.
 Occupat haec, hilarique gradu transmittit, aditque
 Rex campos, foret unde sibi prospectus in urbem. (36)
 Constitit hic autem partim blandusque minaxque;
 Atque ait. Incolumis mihi quondam erepta fuisti,
 Infelix Svaidnitza: tui miseretque, pigetque;
 In nostrum arbitrium quoniam lacera, usta redibis.
 Haec ubi, digessit iusta statione cohortes,
 Ut belli nova norma docet, quas fossa, penesque
Hanc

Hanc fossam erectus tumulus telluris obibat.
 Tum super aptantur plusquam muralia centum
 Fulmina, tempestas quorum mox verberet urbis
 Moenia, ad assultum patulos ut pandat hiatus.
 At mihi quis venis horror subrepfit, & unde
 Diriguit gelido concretus frigore sanguis,
 Defecitque animus, pallorque invasit in artus?
 Haeret in ore mihi, nescitque erumpere cantus,
 Genva labant, digiti vibrant, plectrumque chelysque
 Injussu cecidere, chelysque effracta dehiscit;
 Algescuntque, hiemantque, & singula membra rigescunt:
 Quodque fidem supra est, flammaram ubi mutua fervet
 Horrida diluvies, auramque obnubit, & urit,
 Terreor hic unus, glacie velut obrutus essem.
 Evenit mihi tale aliquid, quando hospes adivi
 Felices Capreas, ubi crater visitur arctus
 Aequoris e templi priscae regione Minervae.
 Hic saepe adversos vidi concurrere ventos
 Faucibus impactos, quas erigit insula, quasque
 Vel Picentini colles: allisus utrisque
 Aut Notus, aut Boreas resilit, moxque impete magno
 Incidit, invaditque sinum crateris; ibique
 Alter in alterius furias bacchatur, & omnes
 Exerit Aeolias utriusque protervia vires.
 Et quoniam alteruter minime succumbit, in undas
 Saevit uterque fremens, cumulosque attollit aquarum.
 Hos. equidem in Coelum cum vidi evadere, canas
 Et spumas agere, & valles subsidere in imas,
 Inde & ab integro liquidos emergere montes,
 Obrigui, avertique oculos, alioque refugi:
 Nam timui, obruerent ne me saxa alta tenentem.

Quod

Quod mihi tunc illic pelagi grassantis ab aestu,
 Id vel nunc gemino contingit ab agmine flammae.
 Hinc parcam obsidium Svaidnitzae intendere chordis:
 Ut mihi nam pronum studium est, ita copia nulla.
 Copia num porro suberit, libare curules
 Tot valeam ut moles vulcania tela rotantes,
 Militis & rabidas furias properantis in urbis
 Assultum, rimasque una non parte patentes?
 Copia tum ferme fuerit sub pectore nostro
 Hoc si tot caleat, moles Aetnaea quot ignes
 Torquet agens: quivis miles quo fervet ab aestu.
 An potius scintilla mihi simul unica detur,
 A Borussiaci Regis fornace redundat
 Quae nimia; auxilio cujus juraveris actum,
 Sub Jove quod senas hiemes versatus, & usque
 Intrepidus idem pedibus glaciemque nivesque
 Contuderit; non ulla pedes impilia quamvis
 Induerint, villosa licet non corpus abolla
 Texerit; exomis sed pene gregaria, quaeque
 Vix genua occuluit prisco de more Laconum.
 Quae vero obrepfit menti male sana libido?
 Queis nunquam acciderint, stulti est intendere curas.
 E pinnis Svaidnitza suis canentia signa
 En demum explicuit, se victam & dedere passa est:
 Nec porro temere, muros dum spectat hiantes
 Multijugis rimis, aequatam & rudere fossam,
 Pandentemque aditus cuicumque irrumpere vellet.
 Vidit, & obstupuit tale extra moenia damnum,
 Majus at externum; passim fumantia tecta,
 Et conflagratis pessum confidere tignis:
 Tum late in superas auras incendia volvi;

Abstractasque procul ventis dispescere flammās.
 Intus & exterius tot damna ut viderit illa,
 Tum metus incubuit gravior, per viscera terrae
 Pessima ne veniat clades exorta cuniclis.
 Exitii cumulus sed longe infensior intus:
 Praesidium mutilum, mutiloque angustia rerum,
 Copia quas poscit Cereris, Martisque. Rogavit
 Hinc dedi ut liceat, non sese dedere falsa est.
 Hic exoratus porro Deus optimus, almae
 Matris ab Auxilio votis indulgit: & inde
 Ortus pacis amor gentes subrepsit in omnes.
 Gallia vult pacem, vult pacem Hispania, pacem
 Anglia: vult aequae Borussia, & Austria pacem.
 Pax inita est: sit firma, precor, constetque perennis.
 Vi pacis sint quamquam aliis sua perdita regna,
 Austria nil veluti parti, nil sensit adempti.
 Hoc opus Auxilii Dominae; quod sola relicta
 Theresia haud primae terrae concesserit ulnam:
 Quodque habuit bella ante, sibi post bella tuetur.
 Imperii Proceres se neutros esse professi
 Jam fuerant, viresque suas adhibere negabant;
 Et Galli haud poterant icto pro foedere multas.
 Contra ea tum primum Borussia reddita Regi,
 Captivaeque acies, plus millia quina virorum,
 Atque instrumentum, & belli numerosa supellex
 A Russis; Russique novo sibi foedere juncti:
 Creditaque hinc talis metuenda potentia cunctis.
 Theresia, his autem positis, nisi laeta triumphis,
 Et non moesta fuit: pax quippe ingloria nulla
 Pacta, nec addictis ulli regionibus empta:
 Quodque sui fuerat juris, sibi constat, habetque.

Ast

